



2023-2024
POLITISK
PRINSIPPPROGRAM

Org.nr: 918 982 728
Postboks 7100 St Olavs Plass,
0130 Oslo

CHANGEMAKERS POLITISKE PRINSIPPER

Vedtatt av Årssamlingen 2023

Innledning

Changemaker arbeider for å kartlegge og endre de grunnleggende strukturene som opprettholder urettferdighet og fattigdom i verden. Changemakers politiske prinsipper bygger på formålsparagrafen, og er det Changemaker mener må legges til grunn for å oppnå en rettferdig verden. Fokuset ligger på problemene som skapes og opprettholdes av land i det globale nord og vestlige institusjoner, men som rammer fattige mennesker og land. Verden mangler ikke ressursene, men ressursene er urettferdig fordelt. Vår forståelse av urettferdighet formes av hvordan den fremstilles i media, av politikere og utviklingsaktører. Det er skadelig for utviklingsdebatten dersom mennesker og land som er rammet av urettferdighet fremstilles som hjelpeløse objekter. Fattigdom blir opprettholdt av, og har i stor grad blitt skapt gjennom mennesker og menneskelige strukturer. Derfor er det også mennesker som kan gjøre noe med problemet. Changemaker vil gi ungdom handlingsalternativ og inspirere til handling, slik at vi sammen kan fjerne de grunnleggende årsakene til global urettferdighet.

De påfølgende kapitlene legger frem prinsippene Changemaker mener bør legges til grunn innenfor hver av de 6 overordnede temaene vi jobber med. Her følger overordnede prinsipper vi mener bør legges til grunn generelt i utviklingspolitikken:

Changemaker mener at:

- Alle institusjoner og individer har et ansvar for å opptre på en måte som fremmer menneskerettighetene og en rettferdig og bærekraftig fordeling av verdens ressurser
- Den eneste måten å sikre et varig, bærekraftig og rettferdig verden, er gjennom å forandre de grunnleggende strukturene. Dette må gjøres gjennom politiske vedtak i demokratiske institusjoner
- For å sikre en rettferdig verdensorden må de mektigste landenes makt begrenses gjennom internasjonalt bindende avtaler som sikrer fred og respekt for menneskerettighetene
- Multilaterale fora er foretrukket så lenge det er hensiktsmessig, men regionale samarbeid i mindre, pluri- eller bilaterale fora, kan være gode alternativer der dette kan være et mer gunstig verktøy for global rettferdighet
- I forhandlinger for internasjonale avtaler må sivilsamfunn, barn og unge, urfolk, kvinner og andre marginaliserte grupper ha mulighet til å delta og uttale seg
- Internasjonale avtaler kan ikke gå på bekostning av lav- og mellominntektslands demokratiske systemer og selvråderett, med unntak av for å forhindre grove brudd mot menneskerettighetene eller humanitærretten
- Vi må sette global rettferdighet og planeten over profitt
- Fond som staten Norge forvalter, eller støtter med penger, må ha en etisk profil som tar sterkt hensyn til menneskerettighetene, og andre sosiale og miljømessige hensyn.
- Alle mennesker er like mye verdt uavhengig av kjønn, kjønnsuttrykk, legning, etnisitet, funksjon, alder og religion. Vi skal jobbe aktivt for at øvrige marginaliserte grupper og urfolk skal være fri

for alle former for diskriminering.

- Bistand er et verktøy for å utjevne de globale forskjellene. Det globale nord har et historisk ansvar i å bidra til dette. Bistand bør være lokalt forankret for å sikre et godt, likestilt samarbeid.

Fred

Krig og konflikt er et av de største hindrene for rettferdighet og utvikling. Fred er en forutsetning for bærekraftig utvikling. Dette gir store privilegier til de landene i verden som kan sikre sin egen fred gjennom militær makt. Som medlem av NATO er Norge en av disse landene. Norge, og andre land med militærmakt, må ta ansvar ved å sikre at vi tar beslutninger som fremmer fred og sikkerhet globalt.

Changemaker mener at:

- Fred innebærer demokrati, rettferdighet, bærekraftig utvikling og respekt for menneskerettighetene, ikke bare fravær av krig
- Det bør investeres mye mindre i militæret og våpenindustrien globalt. Disse pengene bør i stedet rettes mot sivile mål
- Arbeidet for å sikre fred og menneskerettigheter skal i all hovedsak skal skje gjennom sivile og politiske virkemidler. Det internasjonale politiske arbeidet for dialog og konfliktløsning samt den sivile og humanitære innsatsen for å bygge opp land etter endt krig må styrkes
- Ingen skal eksportere våpen til autoritære regimer eller stater som begår krigsforbrytelser eller grove menneskerettighetsbrudd. Alle mulige politiske virkemidler bør tas i bruk for å sikre at norske våpen, inkludert komponenter, teknologi og ammunisjon, ikke havner i slike land
- Utvikling av og handel med våpen må underlegges mye strengere regler gjennom folkeretten, og må skje med størst mulig åpenhet
- Alle mulige diplomatiske og økonomiske virkemidler må tas i bruk for å motarbeide utviklingen og bruken av våpen som strider mot grunnleggende humanitære prinsipper, herunder atomvåpen og autonome våpen
- Det må innføres diplomatiske og økonomiske sanksjoner mot land som ulovlig okkuperer andre områder. Norge må være en aktiv pådriver for frigjøringen av disse områdene
- FN, folkeretten og det multilaterale systemet bør være de viktigste institusjonene for å hindre krig og konflikt. Norge må legge det utenrikspolitiske fokuset her, for å styrke, demokratisere og forbedre de globale institusjonene.
- Norge skal ha en human og rettferdig innvandringspolitikk.
- Norge må stoppe deporteringen av flyktninger til krig- og konfliktområder.
- Kvinner og marginaliserte grupper rammes hardest av konflikt og politisk uro. Vi skal jobbe aktivt for at disse gruppene sine rettigheter også opprettholdes i konfliktsituasjoner.

Gjeld

Å låne penger er et viktig virkemiddel for å finansiere utvikling i lav- og mellominntektsland, likevel bruker mange av disse landene store deler av statsbudsjettet på å betale ned tidligere lån. Det gjør at gjeld er en av de ledende årsakene til at ulikheten mellom rike og fattige land opprettholdes. På grunn av store gjeldsbyrder sliter flere land med å betale for nødvendige velferdstjenester og å bygge opp landet sitt. Dette kan få katastrofale følger når et land møter en krise, slik som koronapandemien eller klimaendringene. Gjeldens opphav er ofte et resultat av illegitime eller uansvarlige lån, enten det gjelder misbruk av lånemidler av et regime eller en kreditor som har lånt ut penger til et land som ikke evner å

betale tilbake. Derfor må vi få på plass gode systemer for å hindre ikke-bærekraftige gjeldsbyrder.

Changemaker mener at:

- Både långivere og låntakere må opptre på en ansvarlig måte ved utstedelse av nye lån. Disse lånene må ikke bidra til ikke-bærekraftige gjeldsbyrder
- Illegitim gjeld tatt opp av korruperte og undertrykkende regjeringer, som ikke har kommet landet til gode må slettes
- Vi må ha permanente, åpne og rettferdige systemer for å løse gjeldskriser når de oppstår
- Ved utstedelse av nye lån og gjeldslette må kondisjonaliteter ikke brukes
- Finansiering av klimatiltak i de mest sårbare utviklingslandene må ikke bli gitt som lån

Global helse

Alle mennesker har rett til å oppnå en så god helse som mulig. Ulikhet i tilgang til å oppfylle denne retten er en grunnleggende årsak til urettferdighet og fattigdom i verden. Globale helseutfordringer er sammensatt og krever en helhetlig tilnærming og endring av dagens systemer. Dette innebærer å jobbe mot en grunnleggende rett og tilgang til medisiner, helsetjenester, rent vann og tilfredsstillende sanitære forhold for alle. Samtidig må vi se helheten av mennesket og likestille psykisk og fysisk helse, samt mangfoldigheten av kropp og funksjon.

Dagens situasjon oppfyller ikke alle menneskers rett til god helsehjelp. Tilgangen til helsehjelp er prioritert for de rike. Neglisjerte tropesykdommer er ikke et like lønnsomt satsingsområde for legemiddelindustrien, og blir på denne måten bortprioritert til fordel for økt profitt. På samme måte hindrer patentrettigheter tilgang på medisiner og vaksiner for flere utviklingsland, og setter profitt i første rekke. Denne holdningen til helsehjelp er med på å hindre utvikling og opprettholde en skjev maktbalanse i verden.

Changemaker mener at:

- Alle mennesker skal få oppfylt sin rett til høyest oppnåelig helse uavhengig av sosialt eller biologisk kjønn, alder, seksuell orientering, etnisitet, kultur, religion, funksjonsnedsettelse eller økonomi.
- Psykisk helse må integreres i alt helsearbeid og bistand.
- Rike land må styrke sin innsats til å styrke helsetjenester i lav- og mellominntektsland.
- Helseteknologi, vaksiner og medisiner samt forskning på vaksiner og medisiner skal være tilgjengelig for alle og ikke bare for selvinteresserte aktørers profitt.
- Sårbare grupper som barn, kvinner, urbefolkning, LHBTQ+-personer og personer med funksjonsnedsettelse skal bli prioritert og vektlagt.
- Rent vann skal være en allmenn tilgjengelig ressurs og ikke en handelsvare
- Alle skal ha tilgang til trygge sanitærforhold.
- Alle skal få oppfylt sine reproduktive og seksuelle rettigheter, som tilgang til abort, hjelp til familieplanlegging og seksualundervisning.
- Det må gjøres konkrete tiltak for å hindre kjønnsbasert vold til enhver tid, samt bruken av dette som et virkemiddel under krig, konflikt og humanitære kriser.
- Det skal legges internasjonalt press på stater som ikke gjør nok for å beskytte marginaliserte mennesker fra (kjønnsbasert) vold. Vi må spesielt synliggjøre de mest sårbare menneskegruppene i kampen mot kjønnsbasert vold.

Handel

Vi i Changemaker ønsker en handelspolitikk som er tuftet på menneskerettighetene. Handel kan være et viktig virkemiddel for å gi mennesker i det globale sør muligheten til å komme seg ut av fattigdom. Samtidig anerkjenner vi at dagens internasjonale handelspolitikk skaper og opprettholder ulikhet, og ikke inkluderer Det globale sør i tilstrekkelig grad. Gjennom lite transparente forhandlinger blir fattige land tvunget med på avtaler som ikke gagnar dem. Verdens ressurser blir således ikke fordelt likt, og profitt er stort sett det viktigste hensynet. Dette skaper stor urettferdighet. Changemaker ønsker at handel skal brukes som et aktivt verktøy for å jevne ut ulikheter og sikre at fattige land tar like stor del i gevinst som i bærekraftig produksjon.

Changemaker mener at:

- Nye handelsavtaler skal i alle tilfeller skal fremforhandles i fora hvor alle parter er likestilte, ikke bare på papiret, men også praksis og hvor lav- og mellominntektsland har en sterkere rolle enn i dag. Disse foraene må være åpne for offentligheten og gi gode muligheter for at interessenter kan gi innspill, særlig sivilsamfunn og utsatte grupper i lav- og mellominntektsland. Helst bør de fremforhandles i multilateral fora
- Et rettferdig handelssystem må ta hensyn til, og fremme, FN-pakten, FNs menneskerettighetskonvensjoner, arbeiderrettigheter og andre folkerettslige, etiske rammeverk. Handelsavtaler skal i minst mulig grad undergrave lav- og mellominntektslands politiske handlingsrom og demokratiske systemer
- Lav- og mellominntektsland må kunne bruke økonomiske virkemidler for å bygge opp en levedyktig industri
- Lav- og mellominntektsland må få bedre markedstilgang i høyinntektsland, særlig når det gjelder landbruksvarer
- Produksjonsdrivende subsidier må erstattes med virkemidler som fremmer bærekraftig ressursbruk. Alle subsidier som fører til dumping (d.v.s. å eksportere varer til kunstig lave priser) i lav- og mellominntektsland må forbys.
- Det bør ikke inngås investeringsavtaler hvor det er stor maktubalanse mellom partene
- Det internasjonale patentsystemet skal ikke være et unødvendig stort hinder for kunnskapsoverføring til og utvikling i lav- og mellominntektsland. Det må også sikres at urfolk som sitter på tradisjonell kunnskap får deler av overskuddet når deres kunnskap blir brukt kommersielt
- Bedrifter må forplikte seg til etisk og bærekraftig forretningskikk, samt ha klare rutiner for opprettholdelse av menneskeverd - og rettigheter, i alle ledd i verdikjeden
- Sertifiserings- og merkeordninger er et viktig handlingsalternativ som kan bidra til at fattige arbeideres vilkår forbedres

Kapitalflukt

Dagens skattesystem er bygd på prinsipper som ikke er tilpasset et moderne samfunn. Aggressiv skatteplanlegging fører med seg store tap i skatteinntekter globalt, noe som videre bidrar til økt ulikhet og hindrer utvikling. Dette er penger som skulle gått til utdanning, helse, infrastruktur og klimatiltak. Gjennom ulovlig kapitalflukt unndrar enkeltpersoner eller bedrifter å betale skatt, typisk ved å skjule verdier i skatteparadis. Slike skatteparadis tilbyr utenlandske aktører lav eller ingen skatt, og ofte anonymitet. I tillegg er prosessen med selskapsregistrering fleksibel. Kapitalflukt er et stadig økende problem, og går hardest ut over de fattigste landene i verden. Det vil kreve både nasjonal og internasjonal handling for å kunne hindre kapitalflukt.

Changemaker mener at:

- Den ulovlige kapitalflukten må bekjempes både ved nasjonale tiltak og internasjonalt samarbeid
- Finansiell åpenhet om virksomhet i utlandet, samt deling av informasjon mellom de involverte statene, er nødvendig for å hindre ulovlig kapitalflukt
- For å løse problemene knyttet til ulovlig kapitalflukt trenger vi en ny, enhetlig tilnærming til skattlegging av multinasjonale selskaper
- Skatt skal betales der hvor verdiskapningen skjer
- Advokater og andre skatterådgivere som tilrettelegger for ulovlig kapitalflukt må kunne holdes ansvarlig for dette
- Ansvar for revisjonsregler må underlegges nøytrale organer som også ivaretar interessene til lav- og mellominntektsland
- All bruk av skatteparadis er med på å opprettholde systemet hvor ulovlig kapitalflukt er mulig, og må derfor forhindres

Klima og miljø

Changemaker ser både klimakrisa og naturkrisa som globale rettferdighetsproblemer, der ansvar og konsekvenser er svært skjevt fordelt. Rike land som Norge står for mesteparten av klimagassutslippene. Likevel er det mennesker i lav- og mellominntektsland som rammes hardest av klimaendringene. Det er store maktforskjeller mellom rike og fattige land og grupper i den globale klimakampen. Dette kommer tydelig frem på FNs klimaforhandlinger, der rike land ikke tar nok ansvar for den krisa de sterkt har bidratt til å skape. Vi ser tydelige spor fra kolonitida, når urfolk igjen opplever å bli frastjålet land og områder, bli utnyttet og tilsidesatt, denne gang i det grønne skiftet.

Samtidig opplever verden en naturkrise, som har sterk kobling til klimakrisa. Naturen bidrar med opprettholdelse av matsikkerhet, klimatilpasning, bekjempelse av klimaendringer og lokale økosystemtjenester. Rike land sitt overforbruk har medført store ødeleggelser og tap av naturarealer. Med kursen vi har nå, er menneskenes livsgrunnlag truet. Kampen for global rettferdighet inkluderer derfor vern og restaurering av natur og biologisk mangfold.

En vanlig fremstilling er at klimaendringene kan løses med teknologi og grønn energi alene. Dette vil bare reprodusere eksisterende maktforskjeller og ulikheter. Changemakers tilnærming er å fokusere på klimarettferdighet, slik at verden skal bli mer rettferdig og at maktbalansen utjevnes gjennom det globale grønne skiftet.

Changemaker mener at:

- Klimarettferdighet og den beste tilgjengelige vitenskapen må ligge til grunn for all klimapolitikk
- Utslippskutt må skje i et slikt tempo og på en skala som gjør at vi oppnår internasjonalt anerkjente klimamål
- Det må ikke åpnes for ny olje- og gassvirksomhet, og den eksisterende virksomheten må avvikles snarest med en rettferdig nedtrappingsplan
- Alle land må bidra i henhold til sitt historiske ansvar og økonomiske kapasitet i den globale klimakampen
- Rike land må bidra betraktelig med klimafinansiering til utslippskutt, tilpasning og tap og skade i lav- og mellominntektsland
- Klimafinansiering må komme i tillegg til tradisjonell bistand, og ikke gis som lån
- Underrepresenterte grupper må sikres meningsfull deltakelse på klima-, miljø-, og naturkonferanser
- Norske investeringer må være grønne og bærekraftige
- Klimafordrevne har rett på anerkjennelse og internasjonal beskyttelse på lik linje som flyktninger
- Klimatiltak må alltid ses i sammenheng med natur, bærekraft, menneskerettigheter og urfolks rettigheter og deltakelse
- Klimaendringene må sees i sammenheng med likestillingsperspektivet. Småskalajordbruk og ulike yrkesgrupper der kvinner er overrepresentert, som blir særlig berørt av klimaendringer, bør tas hensyn til ved utforming av klimatiltak.
- Naturen har egenverdi, og må vernes om der den er truet og restaureres der den er forringet eller ødelagt
- Rike land må senke sitt ressursforbruk, og bidra med finansiering til bærekraftig utvikling, naturvern og -restaurering i lav- og mellominntektsland